

כובד האחריות

החנות של אבא הייתה בית הספר האמיתי לרכישת מיומנויות הניהול שלי ושל אחי. כל אחד מאיתנו לקח חלק בהפעלת החנות. התפקיד שלנו, כל אחד בתורו, היה להגיע לחנות בשעת בוקר מוקדמת, לפתוח אותה ולשרת את הלקוחות הראשונים – תלמידים שהזדרזו לרכוש עיפרון או מחברת לפני תחילת יום הלימודים בבית הספר. היו גם ילדים שמהעודף שנותר בידיהם פינקו עצמם בסוכרייה, מסטיק או ופל.

תפקיד אחר שלנו בחנות היה לקבל את חבילות העיתונים ולסדר אותם כך שהכותרת תעטוף את החלקים הפנימיים של העיתון. היה חשוב למהר ולהספיק להכין את העיתונים – ידיעות אחרונות ומעריב – עבור הקליינטים הקבועים שהגיעו מוקדם בבוקר לרכוש את העיתון. את פרצופיהם של רבים מהם אני זוכר עד היום, אחרי עשרות שנים, אך לא את שמותיהם. שם אחד אני כן זוכר. היה זה הרב הראשי של קריית מלאכי, הרב גרשטנקורן, שקנה עיתון בכל בוקר. שנים קודם, עוד כשהייתי בגיל גן, צמוד לרגלי אבי בחנות, הרב הגיע וביקש עיתון. ניגשתי להביא לו את העיתון הנכון מבלי לטעות בין מעריב לידיעות אחרונות, ופניו המתפעלות והחיוך הרחב שהתפשט בהן כשהגשתי לו את הגיליון המבוקש, נשארו איתי כל השנים.

מעט לפני השעה 8:00 הגיע לחנות אבי, והאח התורן עשה דרכו במהירות לבית הספר. כך היה גם איתי. כשכבר הייתי מספיק גדול, תלמיד כיתה ד' (זו לא טעות דפוס...), היה זה תורי לצאת בשעה 6:00 בבוקר רכוב על אופניים ולדווש מרחק קילומטר וחצי מהדירה שגרנו בה

בשכונת חב"ד אל החנות שבשכונת קיבוץ גלויות, שהייתה ממוקמת לה במרכז שורה של חנויות, בין הקצב הרומני לבין הירקן העיראקי פראג'. בכל יום הגעתי לבית הספר לאחר משמרת קצרה בחנות, מלא סיפוק ובידיעה שבסוף יום הלימודים אחזור לחנות כדי להמשיך ולסייע, לא פעם עד שעת ערב מאוחרת. כשעשיתי דרכי חזרה הביתה בחשיכה, רכוב על האופניים וילקוט בית הספר תלוי על הכיודן, ליוו אותי מבטים משתאים. מעטים אף שאלו, "עכשיו חזרת מבית הספר?" ולא לה השבתי בנימה של התנצלות, "לא, הייתי בחנות של אבא שלי."

החנות העניקה לי חוויות וזיכרונות, ואחד מהם ראוי בהחלט לתואר הזיכרון המפחיד ביותר. ומעשה שהיה, כך היה.

פעם בשבוע הגיע לחנות סוכן עם משאית קטנה עמוסה באריזות ממתקים, ממנו קנה אבי סחורה במחיר דומה לזה שהיה נדרש לשלם בחנויות הסיטונאיות בדרום תל אביב. אם פריט כלשהו היה יקר יותר מהתעריפים האלה, אבי ויתר עליו וקנה אותו כעבור זמן, בגיחה הבאה שלו לחנויות הסיטונאיות בדרום תל אביב. זכור לי היטב שהדיפה המשאית כשהסוכן פתח את הדלת כדי להוציא את הממתקים שהזמין אבי - אריזות צבעוניות של סוכריות, ואפלים, עוגיות ומסטיקים במגוון טעמים. הריח היה של מתיקות, נועם ועונג. אפשר היה לעמוד מול פתח המשאית ולחוות חגיגה של מראות, צבעים וריחות.

אני זוכר את חבילת השטרות שאבי הוציא מכיסו כדי לשלם עבור האריזות שהורדו מהמשאית. אחד או שניים מהם היה שטר של 100 לירות, זה שדמותו של הרצל, חוזה המדינה, משקיפה ממנו. היה זה השטר בעל הערך הגבוה ביותר אז בישראל. כילד פגשתי בשטר הזה רק לעיתים נדירות. בחנות הממתקים הקטנה שלנו, ששולבו בה בית קפה ומעט מכשירי כתיבה, נתקלנו בשטר כזה אחת לשבוע בערך ולעיתים אף אחת לחודש.

את הפדיון מהחנות אבי שמר בבית. החנות לא הייתה מקום בטוח בלילות, ואחת לתקופה היא נפרצה. הפורצים חיפשו (ולא מצאו) כסף, ולבסוף הסתפקו בשלל של סיגריות וממתקים. בדרך כלל אחרי שסיימו

הם סגרו חזרה את תריסי הברזל, כך שהפריצה התגלתה רק כשהגענו בבוקר לפתוח את החנות וראינו שהמנעול איננו.

רק פעם אחת נתפסו הפורצים. הייתה זו פריצה שגרתית, רק מעט ממתקים נלקחו. השוטר שהגיע מילא את הדו"ח באדישות ובחיוך של "אם אתה לא יודע מי עשה את זה, איך נוכל לאתר את הפורצים"... אבי, שציפיותיו מביקור השוטר ממילא לא היו גבוהות, היה סלחן ומבין. מעולם לא כעס, מלבד הפעם ההיא שהשוטר שאל אותם אם הוא בטוח שאף אחד מילדיו לא מעורב בפריצה. באותו בוקר, לאחר הפריצה, הבחין אבי בשתי כוסות עם שארית תה בתחתיתן שהיו מונחות על השולחן בחנות. "אני הדחתי את הכלים בלילה לפני שעזבתי את החנות," אמר לשוטר. "הפורצים הכינו לעצמם תה. יכול להיות שיש טביעות אצבעות על הכוסות." השוטר התכופף אל הכוסות ואמר שכדאי לבדוק. לקראת צהריים הגיע שוטר נוסף שלקח טביעות אצבעות מהכוסות. כך פוענחה הפריצה היחידה מני רבות, בגלל רשלנות הפורצים.

כיוון שכך, את הפדיון היומי לקח אבא הביתה ושם שמר אותו. בימים בהם סוכן זה או אחר היה אמור להגיע, אבי הביא איתו לחנות חבילת שטרות מהכסף שנשמר בבית, בדרך כלל בשקית ניילון קטנה או עטוף בממחטה המשובצת.

באחד מימי חופשת הקיץ הגיע הסוכן עם המשאית ואבי נוכח לדעת כי שכח את השקית עם שטרות הכסף בבית. הוא ביקש ממני לצאת מהר עם האופניים ולהביא את הכסף מהבית. המרחק מהחנות שבשכונת קיבוץ גלויות לבית בשכונת חב"ד היה כאמור קילומטר וחצי. רכבתי במהירות, רגלי דוחפות בנחישות ובכוח רב את הפדלים ואני מתפלל ששרשרת האופניים הסוררת לא תיפול כהרגלה ותעכב אותי. השרשרת נענתה לתפילותי, לא נפלה ולא עיכבה אותי. לקחתי מארון הבגדים של הורי את שקית הניילון הקטנה ובתוכה הכסף. השטר החיצוני היה של 100 שקלים בצבעי לבן, כחול ותכלת וזקנו של הרצל בלט ממנו. אחזתי בשקית בחוזקה, מתלבט אם לשמור אותה בכיס המכנסיים הקצרים, שאין בו סגירה עליונה. התסריט שעבר לי בראש היה שכאשר אדווש

השקית תחליק, תעשה דרכה החוצה ותיפול. המחשבה הזאת החסירה פעימה מלבי והחלטתי לאחוז את השקית בידי ולהצמידה לכידון בידי הימנית. בדרכי חזרה אל אבי ואל הסוכן שסבלנותו בוודאי עומדת לפקוע, החלטתי לעבור בשביל עפר משובש שחיבר את קופת החולים אל הכביש הראשי וקיצר מעט את הדרך.

עבור שרשרת האופניים היה זה אתגר אחד יותר מדי והיא השתחררה ונפלה. ירדתי מהאופניים כדי להרכיב מחדש את השרשרת. לצורך כך הייתי צריך להשתמש בשתי ידי, גם ביד שהחזיקה את שקית השטרות. הנחתי את השקית לצדי וניסיתי להרכיב את השרשרת. אבל השרשרת לא שיתפה איתי פעולה ומחשבותי התרכזו באיחור שלי. הרי אבי הבטיח לסוכן שבטרם יסיים לשתות את כוס הקפה, כבר אגיע עם הכסף. לאחר כמה ניסיונות עלה בידי להרכיב את השרשרת. עליתי במהירות על האופניים ודיוושותי בכוח ובקצב. רוח קלה נשבה וציננה מעט את החום, משרה בי תחושה נעימה. בעודי מתקרב למרכז היישוב הבחנתי ששקית הכסף אינה בידי, גם לא באף אחד מכיסי. אחזה בי בהלה אדירה. סובבתי את האופניים וסבתי על עקבותי. רכבתי לאט, מתוך מחשבה שהשקית נפלה מידי בדרך. לאחר מאה מטרים נזכרתי: הרי הנחתי את השקית על האדמה כשהרכבתי חזרה את השרשרת. בהלה גדולה עוד יותר עטפה אותי. נשאתי תפילה שאיש לא עבר מאז בשביל והשקית נשארה במקומה. המחשבה שרבים מהולכי הרגל מקצרים דרך שביל זה לא השאירה בי הרבה תקווה ודמעות הציפו את עיני. רכבתי ובכיתי, דיוושותי והתפללתי. נכנסתי אל השביל מהכביש, תר בעיני אחר המקום שבו נפלה השרשרת, נושא תפילה וחולם חלום לראות את השקית על הארץ.

נשארו לי מאה מטרים, אולי חצי דקה של רכיבה על אופניים. באותם רגעים זה נראה לי כמו נצח. התקדמתי קצת, ומעבר לעיקול חיכתה השקית. דמותו של הרצל מעולם לא הייתה חייכנית כמו ברגע הזה.